

PROJE YAKLAŞIMINA DAYALI EĞİTİMİN ALTI YAŞ ÇOCUKLARININ GELİŞİMİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Müdüriye YILDIZ BIÇAKÇI, Fiğen GÜRSOY

Ankara Üniversitesi, ¹Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara

Özet

Bu araştırma, proje yaklaşımına dayalı eğitim alan ve almayan çocukların gelişim düzeylerinde farklılık olup olmadığının saptanması amacıyla yapılmıştır. Araştırma, Ankara il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı iki bağımsız anaokulu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Okullardan biri deney grubunu (19 çocuk) diğeri ise kontrol grubunu (19 çocuk) oluşturmaktadır. Araştırmada, proje yaklaşımına dayalı eğitim programının çocukların gelişimlerine olan etkisini belirlemek amacıyla ön test, son test ve kalıcılık testi kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada, çocuk ve ailesi hakkında bazı bilgileri elde etmek amacıyla "Genel Bilgi Formu" çocukların gelişimlerini ön test ve son test olarak değerlendirmek amacıyla ise "Brigance Erken Gelişim Envanteri II" kullanılmıştır. Deney grubuna Proje Yaklaşımına Dayalı Eğitim Programı uygulanmıştır. Proje Yaklaşımına Dayalı Eğitim Programı altı hafta üç gün (33 gün), günde yaklaşık 3 saat olmak üzere toplam 99 saat uygulanmıştır. Deney grubundaki çocuklara eğitim programı uygulanırken, farklı okuldan seçilen kontrol grubundaki çocuklar kendi eğitim programlarına devam etmişlerdir. Araştırma sonucunda, deney grubu lehine çocukların Brigance Erken Gelişim Envanteri II toplam ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p < .01$, $p < .05$).

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Proje Yaklaşımı, Gelişim Alanlar,.

A STUDY ON THE EFFECTS OF PROJECT APPROACH EDUCATION ON THE DEVELOPMENTAL AREAS OF SIX-YEAR OLD CHILDREN

Abstract

This study was conducted to determine whether a difference exists between the developmental levels of children who did and did not undergo project based training. The the study was realized at two independent kindergartens affiliated to the Ministry of National Education at Ankara province. The kindergartens constituted the test group (19 children) and the control group (19 children), respectively. This is an experimental study which used the pre and post test control gorup experimental design to determine the effects of project based training on children's development. General information about the participating children and their families were gathered by using a "General Information Form", and children's development was assessed with pre-, post- and retention tests by using the "Brigance Early Development Inventory II". A

¹ Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından kabul edilen doktora tezinden üretilmiştir.

total of 99 PBL hours was taught 3 times weekly for 6 weeks (33 days), approximately 3 hours per day. The experimental group received Project Based Training Program 3 days weekly for 6 weeks (half a day each time). While experimental children were undergoing project based training, control children from a different school continued their own regular training. . The study has revealed that there is a meaningful difference between the total pre and post-test in favor of the experimental group children in the Brigance Development Inventory II ($p < .01$, $p < .05$).

Key Words: *Preschool Education, Project Approach, Developmental Areas.*

1. Giriş

Okul öncesi dönem, kişiliğin oluşumu ve şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesinde ileriki yıllara olan etkisi nedeniyle, yaşamın en kritik dönemlerinden biridir (2,3,37,41). Bu nedenle okul öncesi dönemde verilen eğitim, tüm eğitim sisteminin en önemli basamağını oluşturmaktadır (3). Okul öncesi dönemde verilen eğitim çocuğun kapasitesinde bulunan birikimin hangi boyutlarda görüleceği, gelişeceği ve çocuğun nasıl bir birey olabileceği üzerinde oldukça etkilidir (5). Bu dönemde çocuklara verilecek olan eğitimin çocukların dikkatini, ilgisini çekecek, yaratıcı aynı zamanda çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayıcı şekilde planlanması ve uygulanması önemlidir (6,7,19). Okul öncesi eğitimde çocukların gelişimlerini en üst düzeyde desteklemek ve onların yeteneklerini ve yaratıcılıklarını ortaya koymalarını sağlamak için farklı eğitim modelleri kullanılabilir (12). Bu farklı eğitim modelleri arasında bulunan proje yaklaşımı son yıllarda okul öncesi eğitimde kullanılan yeni bir eğitim modeli olarak görülmektedir.

Proje yaklaşımı, çocuklar için anlamlı bir konunun çok boyutlu olarak derinlemesine incelenmesi olarak ifade edilebilir. Proje çalışması, çocukların ilgilerini çeken seçtikleri çalışma alanlarında bireysel olarak veya küçük gruplar halinde yaptıkları aktif katılımlı etkinlikleri içeren etkileşimli bir süreçtir (39). Proje yaklaşımına dayalı eğitim, çocuğun ne öğrenmesi gerektiğini ve bunu en etkili şekilde öğretecek yöntemlerin neler olduğu sorusunu yanıtlaması nedeniyle çocuğun gelişimi üzerinde oldukça etkili olmaktadır (20, 39). Proje yaklaşımına dayalı eğitim geleneksel eğitim anlayışına göre daha etkili olabildiğine ilişkin çalışmalar bulunmaktadır (38). Bu çalışmalara göre; proje yaklaşımına dayalı eğitim, çocuğun kişilik gelişimini (22, 32,39), motor gelişimini (30), bilişsel gelişimini (17,26,29,31), dil gelişimini (9,18, 22, 23, 24, 27, 29), sosyal/duygusal gelişimini (22,25,26,29) ve öz bakım becerilerini (28,36) olumlu etkilemektedir. Bunun yanında özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik gerçekleştirilen fen matematik etkinliklerinin yani bilim etkinliklerinin proje yaklaşımına dayalı eğitim ile daha iyi öğrendikleri görülmektedir (4,20,34,35,39).

Açıkça görüldüğü gibi proje yaklaşımı, çocuk merkezli olması, çocukları araştırmaya, incelemeye ve eleştirel düşünmeye yönlendirmesi, toplumsal sorunlarla ilgilenmeye yönlendirmesi ve tüm gelişim alanlarını desteklemesi açısından büyük önem taşımaktadır (29). Bu düşünceden hareketle bu çalışmada, proje yaklaşımına dayalı

eğitim alan ve almayan çocukların gelişim düzeylerinde farklılık olup olmadığının saptanması amaçlanmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

Bu araştırma, proje yaklaşımına dayalı eğitimin bağımsız anaokuluna devam eden altı yaş grubu çocukların gelişimleri üzerinde etkili olup olmadığının saptanması amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Deseni: Araştırmada, proje yaklaşımına dayalı eğitim programının çocukların gelişimlerine olan etkisini belirlemek amacıyla ön test ve son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Desende bağımlı değişken altı yaş çocukların gelişim düzeyi, bağımsız değişken ise; çocukların gelişimi üzerinde etkisi incelenen proje yaklaşımına dayalı eğitim programıdır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Ankara il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarına devam eden altı yaş grubu çocukları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, Ankara il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı daha önce proje yaklaşımına dayalı eğitim almamış iki bağımsız anaokulununun birer altı yaş grubu çocukları dahil edilmiştir. İki bağımsız anaokulundan alınan birer grup altı yaş çocuklarından biri deney grubu (19 çocuk), diğeri ise kontrol grubu (19 çocuk) olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada, çocuk ve ailesi hakkında bazı bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan "Genel Bilgi Formu", çocukların gelişimlerini değerlendirmek amacıyla ön test ve son test olarak "Brigance Erken Gelişim Envanteri II" kullanılmıştır.

Genel bilgi formu: Araştırmacı tarafından geliştirilen Genel Bilgi Formu'nda, örnekleme dahil edilen çocukların yaşı, cinsiyeti, okula devam etme süresi, anne baba yaşı, anne baba öğrenim düzeyi ve anne çalışma durumuna ilişkin sorular yer almaktadır.

Brigance Erken Gelişim Envanteri II: Brigance Erken Gelişim Envanteri II; doğumdan yedi yaşa kadar çocukların gelişimlerini değerlendirmek amacıyla Brigance (2004) tarafından geliştirilmiş ve Aral ve arkadaşları (2008) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır.

Aral ve arkadaşları (2008) envanterin geçerliğinin betimsel istatistiklerde toplam puan ortalamasının 406.14 olduğunu, alt boyut puan ortalamalarının 41.39 (sosyal duygusal) ile 147.48 (alıcı ve ifade edici dil) arasında değiştiği ve Brigance Erken Gelişim Envanteri II' nin tüm alt boyutları arasında ise .325 ile .602 arasında değişen pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($p < .01$) olduğunu belirlemişlerdir. Aral ve arkadaşları tarafından envanterin güvenilirlik çalışmasında ise, iç tutarlılık için Kuder Richardson

20 değeri hesaplanmış, Brigance Erken Gelişim Envanteri II'nin ile alt boyutları için KR-20 değerinin .67 ile .98 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin zamana bağlı kararlı ölçümler verip vermediğini değerlendirmek için test-tekrar test yöntemi kullanılmış, iki ölçüm arasındaki korelasyon, Pearson Momentler Çarpım Korelasyon tekniği ile hesaplanmış ve analiz sonucunda test-tekrar test korelasyonunun alt boyutlar için .72-.96 arasında değiştiği, Brigance Erken Gelişim Envanteri II'nin toplamında ise korelasyonun .93 olduğu saptanmıştır. Brigance Erken Gelişim Envanteri II'nin ölçüt geçerliliği çalışması için benzer ölçek olarak Ankara Gelişim Tarama Envanteri iki envanter alt boyutlarına ait puanlar arasındaki korelasyonun .123-.478 arasında değişen pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($p < .05$, $p < .01$) belirlenmiştir. Testte yer alan soruların özellik bakımından bireyleri ne derece değerlendirdiğini belirlemek amacıyla alt ve üst % 27 için madde analizi yapılmış, test puanlarına göre oluşturulan alt ve üst % 27'lik gruplardaki maddelerin cevapları t testi ile karşılaştırılmış ve sonuçta envanterin beş alt boyutunda yer alan maddelerin ayırt etme gücünün çoğunlukla yüksek olduğu saptanmıştır.

Brigance Erken Gelişim Envanteri II, beş alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar motor beceriler, alıcı ve ifade edici dil gelişimi, akademik/bilişsel gelişim, günlük yaşam becerileri ve sosyal/duygusal gelişimdir. Bu alt boyutları içeren Brigance Erken Gelişim Envanteri II, altı yüz maddeden oluşmaktadır. Envanterin değerlendirilmesinde doğru cevaplar 1, yanlış cevaplar 0 olarak puanlanmaktadır. Her alt boyutta bulunan alt boyutlardaki maddelere verilen doğru cevaplar sayılmakta ve her bir alt boyut için puanlar hesaplanmaktadır. Alt boyutlardan elde edilen puanlar toplanarak Brigance Erken Gelişim Envanteri II toplam puanı elde edilmektedir.

Envanter çocuklara takvim yaşlarının bir yıl öncesinden başlanarak uygulanmaktadır. Uygulama sırasında bazı maddelerin gözlenmesi zaman aldığı için bu maddelere ilişkin yanıtlar, çocuğu yakından tanıyan kişiden (anne, baba, bakıcı, öğretmen vb.) alınmaktadır. Çocuklar kendilerine sorulan sorulara üst üste yanlış cevap verdiklerinde uygulamaya son verilmektedir. Üst üste kaç yanlış cevap verildiğinde uygulamaya son verileceği (iki ile beş yanlış arasında değişmekte), envanterin her alt boyutunda ayrı ayrı belirtilmiştir. Envanterin uygulanması çocuğun yaşına bağlı olarak 20–55 dakika arasında sürmektedir (1).

Proje Yaklaşımına Dayalı Eğitim Programının Hazırlanması ve Uygulanması: Proje yaklaşımına dayalı eğitim programı, okul öncesi dönemde bulunan altı yaş grubundaki çocukların gelişim alanlarını desteklemeyi amaçlamaktadır. Eğitim programı hazırlanırken “Milli Eğitim Bakanlığı 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı (2006)”ndan yararlanılmış ve çocukların gelişim alanlarını desteklemeye yönelik amaç ve kazanımlar belirlenmiştir. Hazırlık aşamasından sonra proje yaklaşımına dayalı eğitim, eğitimde program geliştirme ve okul öncesi eğitim alanlarında uzman olan yedi kişinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan, hazırlanan eğitim programını; belirlenen amaç ve kazanımların programın amacına uygunluğu, öğrenme süreçlerinin yeterliliği ve uygulamaya uygunluğu, kullanılan materyallerin

uygunluğu ve yeterliliği, amaçların dağılımındaki uygunluk, proje çalışmaları aşamalarına uygunluğu ve verilen yönergelerin açıklığı gibi kriterleri (toplam on yedi kriter) göz önünde bulundurarak “uygun”, “kısmen uygun”, “uygun değil” şeklinde değerlendirmeleri ve düşüncelerini “açıklama” bölümünde belirtmeleri istenmiştir. Uzmanlar ayrıca kendilerine verilen “Proje Yaklaşımına Dayalı Eğitim Programı” üzerinde görüşlerini daha ayrıntılı olarak belirtmişlerdir. Uzmanların eğitim programı üzerinde yaptıkları eleştiriler ve öneriler dikkate alınarak gerekli düzeltmeler yapılmış ve programa son şekli verilmiştir. Proje yaklaşımına dayalı eğitim programında serbest zaman, sanat, Türkçe, fen-matematik, oyun-hareket, müzik ve drama etkinliklerine yer verilmiştir. Bu etkinliklere yer verilerek hazırlanan düğme, ağaç, vücut, balık ve Atatürk projeleri deney grubu çocuklarıyla birlikte uygulanmıştır.

Deney grubundaki çocuklarla birlikte gerçekleştirilen proje yaklaşımına dayalı eğitim, altı hafta ve üç gün (33 gün), günde yaklaşık üç saat olmak üzere yaklaşık 99 saat sürmüştür. Proje yaklaşımına dayalı eğitimin uygulanmadığı süreçte deney grubundaki çocuklar Milli Eğitim Bakanlığı 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programına yönelik eğitimlerine devam etmişlerdir. Kontrol grubundaki çocuklar ise Milli Eğitim Bakanlığı 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı çerçevesinde eğitim süreçlerine devam etmişlerdir.

Verilerin İstatistiksel Analizi: Deney ve kontrol grubundaki çocukların Brigance Erken Gelişim Envanteri II'nin toplam puanından aldıkları ön test ve son test puan ortalamaları ANOVA testi ile değerlendirilmiştir (15).

3. Bulgular ve Tartışma

Bu araştırma proje yaklaşımına dayalı eğitim alan ve almayan çocukların gelişim düzeylerinde farklılık olup olmadığının saptanması amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmaya dahil edilen hem deney hem de kontrol grubundaki çocukların % 52.6'sının kız, % 47.4'ünün erkek olduğu belirlenmiştir. Deney (%52.6) ve kontrol (%73.7) grubundaki çocukların çoğunluğunun 24 ay ve üzeri aydır anaokuluna devam ettiği saptanmıştır.

Araştırmaya dahil edilen deney (Anne: % 94.7, Baba: %73.7) ve kontrol grubu (Anne: % 84.2, Baba:78.9) çocukların hem annelerin hem de babaların çoğunluğunun 30-39 yaşları arasında olduğu belirlenmiştir. Deney grubundaki çocukların annelerinin çoğunluğunun lisans mezunu (% 63.2), kontrol grubundaki çocukların annelerinin çoğunluğunun ise lise mezunu (47.4) olduğu saptanırken, deney ve kontrol grubundaki çocukların babalarının çoğunluğunun (deney: % 47.4, kontrol: %59.4) lisans mezunu olduğu bulunmuştur. Ayrıca hem deney hem de kontrol grubundaki çocukların annelerinin % 78.9'unun çalıştığı ve % 21.1'inin çalışmadığı belirlenmiştir.

Bu özellikteki araştırma grubu ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda elde edilen bulgular tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Deney ve kontrol grubundaki çocukların Brigance Erken Gelişim Envanteri II'nin toplam puanına ait ön test ve son test puan ortalamaları ve standart sapmaları

GRUP	N	ÖN TEST		SON TEST	
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Deney	19	385.94	26.54	449.10	17.20
Kontrol	19	389.47	19.38	400.36	19.94

Tablo 1'e bakıldığında; proje yaklaşımına dayalı eğitim alan çocukların Brigance Erken Gelişim Envanteri II'nin toplam puanına ait ön test puan ortalamasının $\bar{X} = 385.94$, son test puan ortalamasının $\bar{X} = 449.10$, proje yaklaşımına dayalı eğitim almayan çocukların ön test puan ortalamasının $\bar{X} = 389.47$, son test puan ortalamasının ise $\bar{X} = 400.36$ olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Deney ve kontrol grubundaki çocukların Brigance Erken Gelişim Envanteri II'nin toplam puanından aldıkları ön test ve son test puan ortalamalarına ait ANOVA sonuçları

V A R Y A N S KAYNAĞI	KT	Sd	KO	F	P	η^2
Gruplararası	31773.798	37				
Grup (Deney/Kontrol)	9708.961	1	9708.961	12.454	.001	.257
Hata	28064.737	36	779.576			
Gruplarıçi	428887.490	38				
Ölçüm (Ön test-Son test)	26048.013	1	26048.013	242.611	.000	.871
Grup*Ölçüm	12974.329	1	12974.329	120.843	.000	.770
Hata	3865.158	36	107.365			
Toplam	74660.288	72				

Tablo 2 incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki çocukların Brigance Erken Gelişim Envanteri II'den elde ettikleri ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir, $F(1,36)=12.454$, $p<.05$, $\eta^2=.257$. Bu sonuç grupların Brigance Erken Gelişim Envanteri II toplam puanlarının farklılaştığını göstermekle birlikte analizde değişim ihmal edildiğinden deneysel işlemin etkisi hakkında kesin bir fikir vermemektedir. Araştırmaya dahil edilen çocukların hangi grupta olduğuna bakmaksızın, ön test ve son test puanları arasında farkın anlamlı olduğu ortaya konulmuştur, $F(1,36)=242.611$, $p<.01$, $\eta^2=.650$. Bu durum, uygulanan eğitim programının çocukların motor becerileri, alıcı ve ifade edici dil gelişimi, akademik/bilişsel gelişim, günlük yaşam becerileri ve sosyal/duygusal gelişim alanları olmak üzere çocuğun gelişimi üzerinde etkili olduğunu açıklamaktadır. Ayrıca tabloda deneysel işlemin etkisiyle ilgili olarak grup x ölçüm ortak etkisi incelendiğinde çocukların Brigance Erken Gelişim Envanteri II'ye ait test sonuçlarının grup x ölçüm ortak etkisinin anlamlı

olduğu görülmektedir, $F(1,36)=48.562$, $p<.01$, $\eta^2=.724$. Bu sonuç, proje yaklaşımına dayalı eğitim programının çocukların gelişimi üzerinde etkili olduğu şeklinde açıklanabilir.

Proje yaklaşımına dayalı eğitim, diğer eğitim modellerinden farklı olarak çocuğun öğrenmeye motive olmasını sağlamakta, proje konusuyla ilgili olarak matematik, bilim, resim, dil ve sosyal alan gibi tüm çalışmalara dahil olmasına fırsat tanımakta, çocukta merak duygusu uyandırmakta dolayısıyla daha dikkatli bir algılama ortamı yaratabilmektedir (13,21). Proje yaklaşımına dayalı eğitim içerisinde aile her zaman dahil edilmekte, bu şekilde aile çocuğunun eğitim ve öğrenme biçimini görebilmekte ve eğitimin ailede devamlılığı sağlanmakta ve ailede bu doğrultuda çocuğun gelişimine destek olabilmektedir (33). Bu nedenle proje yaklaşımına dayalı eğitimin çocukların gelişim alanları üzerinde etkili olduğu söylenebilir (34). Ayrıca proje yaklaşımına dayalı eğitim, çocukların öğrenmeye karşı motivasyonunu arttırmakta dolayısıyla çocukların gelişimlerine olumlu etkiler bırakabilmektedir (10). Beneke (2000) yarım günlük okul öncesi eğitim programları içerisinde proje yaklaşımına dayalı eğitime yer verdikleri çalışma sonucunda proje yaklaşımına dayalı eğitimin çocuğun yeteneklerini geliştirerek gelişimine olumlu yansımaları olduğunu belirtmiştir. Chard (2000) öğretmenlerin çocuklar ile birlikte gerçekleştirdikleri proje çalışmalarının sonuçlarını değerlendirmek ve proje yaklaşımına dayalı eğitimin çocuklar üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışma sonrasında, öğretmenlerin çocukların gelişim alanlarında olumlu değişimlerin olduğunu belirttiklerini vurgulamıştır. Bullard ve Bullock (2002) okul öncesi dönemdeki çocuklara verilen proje yaklaşımına dayalı eğitimin çocuklar üzerindeki etkisini hem çocukları gözlemleyerek hem de okul öncesi alanında çalışan uzmanların görüşlerine dayanarak oluşturduğu çalışma sonucunda, proje yaklaşımına dayalı eğitimin iyi bir öğrenme ortamı sağladığı dolayısıyla çocukların sosyal, bilişsel ve yaratıcılıkları üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Dungi ve arkadaşlarının (2002) anasınıfı çocuklarından oluşan bir grup ile gerçekleştirdikleri elma projesini sonrasında, proje yaklaşımına dayalı eğitimin çocukların olumlu öğrenme tutumlarını geliştirdiğini ve bilgi düzeylerini zenginleştirdiğini vurgulamışlardır. Ayrıca proje yaklaşımına dayalı eğitim öğretmenlerin mesleki deneyimlerini arttırmakta (40) ve çocuklara rehberlik eden öğretmenin bu olumlu mesleki gelişimi, çocuklara da olumlu yansiyabileceği düşünülmektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, proje yaklaşımına dayalı eğitimin bağımsız anaokuluna devam eden altı yaş grubu çocukların gelişimleri üzerinde etkili olup olmadığını saptanması amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda gerçekleşen çalışma sonucunda deney ve kontrol grubundaki çocukların Brigance Erken Gelişim Envanteri II'den elde ettikleri hem ön test ve son test puanları arasında hem de çocukların hangi grupta olduğuna bakmaksızın, ön test ve son test puanları arasında farkın anlamlı olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca grup x ölçüm ortak etkisi incelendiğinde çocukların Brigance Erken

Gelişim Envanteri II'ye ait test sonuçlarının grup x ölçüm ortak etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < .01$, $p < .05$).

Araştırma sonuçları incelendiğinde, proje yaklaşımına dayalı eğitimin, çocukların gelişimi üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda anne babalara, eğitimci ve araştırmacılara şu öneriler sunulabilir.

- Proje yaklaşımına dayalı eğitim programında proje çalışmalarının istenilen nitelikte ve çocukların gelişimlerini olumlu destekleyebilmesi için eğitimcinin proje çalışmasının aşamalarını ve proje çalışmalarında dikkat edilmesi gereken noktaları bilmesi gerekmektedir. Bu nedenle eğitimci proje çalışmalarına başlamadan önce proje çalışmaları konusunda yeterli bilgiye sahip olabilir. Bu bilgi hizmet içi eğitim seminerleri çerçevesinde Mili Eğitim Bakanlığı tarafından verilebilir.
- Anne babalarında oroje çalışmalarına destek olması önemlidir ve proje yaklaşımına dayalı eğitim programı çerçevesinde anne babalar proje çalışmasının her aşamasında projeye katkıda bulunabilmektedirler. Bu nedenle proje çalışmaları başlamadan önce eğitimci tarafından anne babalar proje konusunda bilgilendirilmelidir. Bu şekilde anne babalar çocukların gerçekleştirdikleri proje çalışmalarıyla ilgilenebilirler, proje konusunda çocuklarının sorularını ve meraklarını gidermeye yönelik bilgiler edinebilirler ve çocuklar ile paylaşımlarını arttırarak proje çalışmalara destek olabilirler.
- Proje çalışmalarının çocuklar üzerindeki olumlu katkılarının olması nedeniyle proje çalışmalarının yaygınlaştırılmasına özen gösterilebilir. Bu doğrultuda okul öncesi eğitim öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümlerinin öğrencilerinin eğitimi çerçevesinde proje yaklaşımına dayalı eğitime yer verilebilir.
- Altı yaş grubuna uygulanan proje yaklaşımına dayalı eğitim programı farklı yaşta-ki ve farklı özellikteki çocuklara da uygulanabilir ve eğitim öncesi, eğitim süreci ve eğitim sonrası karşılaştırılabilir.

5. Kaynaklar

1. Aral, N., Baran, G., Gürsoy, F., Köksal Akyol A., Bütün Ayhan, A., Erdoğan, S. ve Yıldız Biçakçı, M., Brigrance Erken Gelişim Envanteri II'nin Altı Yaş Türk Çocukları İçin Uyarlama Çalışması. Çağdaş Eğitim Dergisi, 33(353): 4-12, Ankara, 2008.
2. Aral, N., Kandır, A. ve Can-Yaşar, M., Okul Öncesi Eğitimde Okul Öncesi Eğitim Programı. İstanbul: Ya-pa Yayınları, 2002.
3. Arı, M. Türkiye'de Erken Çocukluk Eğitimi ve Kalitenin Önemi, (Edit. M. Sevinç) Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. İstanbul: Morpa Yayınları, 2003.
4. Aslan, D. ve Köksal Akyol, A. Okul Öncesi Eğitimde Proje Yaklaşımı. Mesleki Eğitim Dergisi, 8(16): 87-105, 2006.
5. Aydın, O. , Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Gelişim Özellikleri, (Edit. M. Sevinç) Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. İstanbul: Morpa Yayınları, 2003.

6. Beaver, M., Brewster, J., Jones, P., Keene, A., Neaum, S. and Tallack, J., *Babies and Young Children: Book 2: Early Years Care and Education*. United Kingdom: Nelson Thornes, 1999.
7. Beaver, M., Brewster, J., Neaum, S., Tallack, J., *Early Years Care and Education*. Cheltenham: Nelson Thornes, 2004.
8. Beneke, S., *Implementing the Project Approach in Part-time Early Education Programs*. *Early Childhood Research and Practice*, 2(1), <http://ecrp.uiuc.edu/v2n1/beneke.html> Erişim Tarihi: 21.08.2008, 2002.
9. Beneke, S., *Project Approach Catalog 4: Literacy and Project Work by the Project Approach Study Group. Strategies to Incorporate Literacy in Project Work in the Pre-Kindergarten Classroom*, (Edit. J. H. Helm) *Early Childhood and Parenting Collaborative*, Urbana: University of Illinois, 2003.
10. Blumenfeld, P. C., Soloway, E. Marx, R.W., Krajcik, J.S., Guzdial, M. and Palincsar, A., *Motivating Project –based Learning: Sustaining the Doing, Supporting the Learning*. *Educational Psychologist*, 26(3-4): 369-298,1991.
11. Brigance, A. H. *Brigance Diagnostic Inventory of Early Development-Second Edition (IED-II)*, USA:Curriculum Associates, 2004.
12. Bryant, D.M., Burchinal, M., Lau, L.B., and Sparling, J.J., *Family and Classroom Correlates of Head Start Children’s Developmental Outcomes*. *Early Childhood Research Quarterly*, 9: 289-309, 1994.
13. Bryson, E., *Will a Project Approach to Learning Provide Children Opportunities to do Purposeful Reading and Writing, as well as Provide Opportunities for Authentic Learning in Other Curriculum Areas?* *Early Childhood Education*. <http://eric.ed.gov/ERIC>. Erişim Tarihi: 08.08.2008, 1994.
14. Bullard, J. and Bullock, J.R., *Modeling Collaboration, in Depth Projects, and Cognitive Discourse: A Reggio Emilia and Project Approach Course*. *Early Childhood Research and Practice*, 4(2): 55-71, 2002.
15. Büyükköztürk, Ş., *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara:Pegem Yayıncılık, 2002.
16. Chard, S.C., *The Challenges and the Reward: A Study of Teachers Undertaking Their First Projects*. <http://ericece.org/pubs/book/katzsym/chard.pdf>. Erişim Tarihi:09.09.2008, 2000.
17. Coşkun, M., *Coğrafya Öğretiminde Proje Yaklaşımı*. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 5(2): 99-107, 2004.
18. Currie, L. C., *A Project Approach to Language Learning: Linking Literary Genres and Themes*. *Resource Links, Proquest Education Journals*, 6(4): 3,2001.
19. Curtis, A., *A Curriculum for the Pre-school Child*. London:Routledge,1998.
20. Curtis, D., *The Power of Projects*. *Educational Leadership*, 6(1):50-53,2002.
21. Diffily, D., *The Project Approach. Amuseum Exhibit Created by Kindergartners*. <http://eric.ed.gov>. Erişim Tarihi: 10.11.2008, 1996.
22. Dungi, D., Sebest, H., Thompson, A. and Young, L. (2002). *The Apple Project*. *Early Childhood Research and Practice*, 4(2): 75-93, 2002.
23. Eybel, N., *Young Investigators: The Project Approach in the Early Years*. *Childhood Education*, 79 (3): 183, 2003.

24. Gottlieb, M. A., Project Approach Catalog 4: Literacy and Project Work by the Project Approach Study Group. Strategies to incorporate literacy into kindergarten project work. (Edit. J. H. Helm) Early Childhood and Parenting Collaborative, Urbana: University of Illinois, 2003.
25. Gutwirth, V., A Multicultural Family Project For Primary. *Young Children*, 52(2): 72-78, 1997.
26. Helm, J. H. and Katz, G. L., *Young Investigator: The Project Approach in the Early Years*. New York and London: Teacher Collage Pres, 2001.
27. Helm, J.H., Project Approach Catalog 4: Literacy and Project work by the Project Approach Study Group. *Look! See How They are Learning*, (Edit. J. H. Helm) Early Childhood and Parenting Collaborative, Urbana: University of Illinois, 2003.
28. Ho, R., *Implementing Project Approach in Hong Kong Preschool*. <http://eric.ed.gov>. Erişim Tarihi: 14.05.2009, 2001.
29. Katz G. L. and Chard, S., *Engaging Children's Minds: The Project Approach Connecticut*. Stamford: Ablex Publishing Corporation, 2000.
30. Kim, H., Park, E. and Lee, J., "All Done! Take it Home." Then into a Trashcan?: Displaying and Using Children's Art Projects. *Early Childhood Education* 29 (1): 41-50, 2001.
31. Kucharski, G.A., Rust, J.O. and Ring, T.R., Evaluating of the Ecological, Futures, and Global (EFG) Curriculum: A Project Based Approach. *Education*, 125 (4): 652-668, 2005.
32. Liebovich, B. J., *Children's Self Assesment*. <http://ericecece.org/pubs/books/katzsym/liebovich.pdf>. Erişim Tarihi: 02.03.2008, 2005.
33. Liu, C. Y. and Chu-Ying, C., Project Approach and Parent Involment in Taiwan. *Childhood Education*, 74 (4): 213-200, 1998.
34. MacDonell, C., Signs all around Us: A project Unit for Kindergarten. *Library Media Connection*, 25(5):32-34, 2007.
35. Morris, M., Interacting in Science in Early Childhood-a Project Approach. *Teaching Science*, 50(3):11-14., 2004
36. Myler, T., Project Approach Catalog 4: Literacy and Project work by the Project Approach Study Group. *Why does Snow Get Dirty? My First Experiences with the Project Approach*, (Edit. J. H. Helm) Early Childhood and Parenting Collaborative, Urbana: University of Illinois, 2003.
37. Oktay, A., *Okul Öncesi Eğitim ve Temel İlkeleri*, Marmara Üniversitesi Anaokulu/anasınıfı Öğretmeni El Kitabı. İstanbul: Ya-Pa Yayınları, 1999.
38. Ryser, G., Beeler, J. and Mckenzie, C., Effects of a Computer-Supported Intentional Learning Environment (CSILE) on Students' Self- Concept, Self-Regulatory Behavior, and Critical Thinking Ability. *Journal of Educational Computing Research*, 13: 375 – 385, 1995.
39. Tuğrul, B., *Proje Yaklaşımının Temel Özellikleri*. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1 (6-7): 71-79, 2002.
40. Wood, D.R. and Lieberman, A., *Teachers as Authors: The National Writing Project's Approach to Professional Development*. *International Journal of Leadership in Education*, 3(3):255-273, 2000.
41. Yavuzer H., *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2006.